

aliqua malignantium machinatione possint in irritum revocari, solers antiquorum cavit prudentia eas episcopali auctoritate confirmari; inde est quod nos eorum sequentes vestigia, et domui de Genesfeld atque monialibus in ea Deo servientibus quantum in nobis est providere videntes, ea quæ ipsis pie collata sunt auctoritate qua fungimur duximus ipsi confirmare, et ea propriis vocabulis annotata scripto authentico imprimere, videlicet, ex dono Eudonis de Grenesbi et Radulfi filii ejus fundatorum præfati loci, ecclesiam de Abi cum omnibus pertinentiis suis, et culturam de Boland et de Wargarthweit, et de Catecroost, cum cultura juxta boscum de Swinewit, et prætum quod pertinet de Catecroost. Sexdecim acras præti in campis de Abi, et boscum de Aitterlund et Tiedolf Barnewde, et decimam molen-dinorum de Abi, et totum boscum de Croxhage quod Normannus habuit. Ex dono Roscelini de Riggesbi et Jodlani filii ejus quicquid ipsi habuerunt in Wlurikehage. Ex dono Gilberti de Riggesbi et Herberti filii ejus quidquid ipsi habuerunt in Wlurikehage et Prestehage, et sartum juxta Prestehage, et quatuor acras terræ in Heregerethage cum omni pastura de Riggesbi. Ex dono Ainfridi de Hage quinquaginta quinque acras de terra culta, et quinque acras præti in communi pastura de Hage. Ex dono Alani de Munbi et Eudonis filii ejus quidquid ipsi habuerunt in Wlurikehage, et ecclesiam de Combrewrth quantum ad ipsos pertinebat, scilicet tres partes ejusdem ecclesiæ. Et Snoutecroost cum communi pastura de Sutton et unum tostum quod fuit Gunehien et pasturam ad trecentas oves in pastura ultra Hahedic de Munbi. Ex dono Willielmi filii Otveri triginta tres acras in campis de Abi et

A Toresbi. Ex dono Ivonis de Strubi et Henrici filii ejus quadraginta duas acras terræ in Craeker et Croxhage. Ex dono Willielmi de Wdetorp et Alani filii ejus Motteker, et unam bovatum terræ in Farford cum tosto uno. Ex dono Willielmi de Welle et Roberti filii ejus sex acras terræ in territorio de Wiern in loco qui vocatur Hartham. Ex dono Herberti de Alebi, et Walteri, et Willielmi filiorum ejus quidquid ipsi habuerunt in Wlurikehage, et Prestehage, et quidquid ipsi habuerunt inter Bolandewange et Derwennehille, et inter abbatiam et fossatum de Crakethweith per metas dispositas a Crakethweith usque Trentesic, cum communi pastura de Abi. Ex dono Gunteri de Alebi quidquid ipse habuit in Wlurikehage, et quidquid habuit inter culturam de Prestehage, et terram Gilberti de Campania. Ex dono Picoti de Houton et Richardi filii ejus unam salinam in marisco de Newton; et quinque acras præti in Twafates et in Westenges. Ex dono Thomæ Burgefurn duas acras terræ in territorio de Hage, et totam terram suam in Northon quæ jacet inter viam et culturam suam. Ex dono Gilberti Testard tres perticatas terræ in territorio de Abi. Ex dono Willielmi Burgefurn unam acram terræ in territorio de Swabi, in cultura quæ vocatur Brortbebankewange. Hæc omnia sicut eis juste collata sunt et rationabiliter, presenti scripto et sigilli mei patrocinio confirmo. Salvis episcopalibus consuetudinibus et Lincolnensis Ecclesiæ dignitate, his testibus, Haimone decano Lincolnensis Ecclesiæ, magistro Rogero de Rovelton archidiacono de Leicestria, Magistro Ricardo de Swalewecliva, Galfrido de Lechelade, Roberto de Capella, Eustachio de Wilton et aliis multis.

STATUTA ANTIQUA ORDINIS CARTHUSIANI.

(Dom. MABILLON., *Annal. Bened.* VI, App. p. 685.)

MONITUM.

Vixerant primum sub episcoporum jurisdictione Majoris Carthusiæ monachi, in suis cellis visitati ab eis, et prout libebat emendati. Sed cum in illis magis quid mirarentur, quam quod corrigerent, deprehendissent, sponte se sua jurisdictione in sanctissimos eremitas exuerunt, eamque in manus capituli generalis et prioris Carthusiæ deposuerunt, plena eis quoad regiminis disciplinam libertate concessa. Hanc dudum libertatem optabant alii ejusdem instituti priores, scribentes Anthelmo Majoris Carthusiæ priori, ac instanter petentes ab eo in generali capitulo, ad quod præfixo tempore convenirent, emendari. Pium illorum propositum laudavit Anthelmus, consultoque Hugone II, Gratianopolitano episcopo, qui fuerat monachus Carthusianus, rescripsit ut jure hoc in negotio procederent, et episcoporum in singulis domorum suarum diocesisibus, fratrumque omnium in conventibus suis consensum expeterent. Quo facile obtento, Portarum prior Bernardus, Soffordus Excubiarum, Lazarus Durbonis, Stephanus Majorevi, Joannes Alverice conerunt ad Majorem Carthusiam, et cum Anthelmo, miræ sanctitatis viro, primum capitulum generale celebraverunt, cujus acta et statuta et quorundam aliorum capitulorum exhibemus

I.

ACTA PRIMI CAPITULI ORDINIS CARTHUSIENSIS.

(Ex ms. cod. Montis Dei.)

Omnibus sanctæ et catholicæ Ecclesiæ fidelibus presentibus et futuris notum sit quod Carthusiensis propositi priores, Portarum videlicet Bernardus, et Soffordus Excubiarum prior, Durbonis quoque prior Sieplianus, atque Alvericæ prior Joannes, diu pro tenore stabili et firmitate præfati propositi a prioribus et fratribus Carthusiæ petierunt, quatenus in eadem domo Carthusiæ commune capitulum eis liceret habere, obtentu correctionis et emendationis totius propositi. Hac igitur precum instantia, et quasi importunitate assidua, prior Carthusiæ Anthelmus cum fratribus suis consilio domni Hugonis II, venerabilis Gratianopolitanae ecclesiæ episcopi, tandem consenserunt, hæc tamen conditione, ut singuli priorum acceptis ab archiepiscopis et episcopis suis, et a communi capitulo fratrum suorum litteris, in quibus generali capitulo omnium quæ corrigenda et emendanda essent in ipso proposito potestas daretur per omnes domos, annotando diem quo convenirent. Accepto igitur cum gratiarum actione tam desiderabili consensu, et litteris impetratis, die qui prænotatus fuerat, convenerunt: et quoniam ab archiepiscopis et episcopis et ab ipsis capitulis consimiles date sunt litteræ, placuit unas episcoporum et unas capitulorum inscribere litteras in hunc modum:

« Falco Lugdunensis Ecclesiæ minister dilecto fratri Anthelmo Carthusiæ priori, cunctisque prioribus sub Carthusiensi ordine Deo militantibus, et qui cum eo sunt fratribus paupertatis præmium a domino obtinere. Domum Portarum et domum Majorevi vestræ religionis æmulas pro voto et petitione sua ad tenorem et confirmationem ordinis vestri, sicut communi consilio capituli decretum fuerit, episcopali auctoritate concedimus et tradimus in perpetuam corrigendas.»

« Patribus et dominis reverendissimis et Dei gratia Carthusiæ priori et qui sub ejus regimine Christo militant fratribus, Portarum fratres universi pacem et salutem æternam a Domino. Quod tandem assensum præbuisit, ut ad domum vestram, quæ nostri propositi mater est, nostræ et cæterarum domorum priores opportuno, sicut statutum fuerit, tempore conveniant, ut de his quæ unitatem ac stabilitatem sive firmitatem ordinis nostri valeant diligentissime tractare, non solum concedimus et laudamus, sed etiam cum gratiarum actione suscepimus. In omnibus igitur quæ ad tenorem ordinis nostri et confirmationem pertinent, sicut universalis capituli communi consilio decretum fuerit, concedimus et tradimus vobis et successoribus vestris domum nostram in perpetuum conservandam atque corrigendam.»

Hujus itaque universalis capituli decreta per singulas capitulorum distinctiones placuit adnotari.

A. Primum itaque capitulorum hanc habet continentiam, ut divinum Ecclesiæ officium prorsus per omnes domos uno ritu celebretur, et omnes consuetudines Carthusienses domus, quæ ad ipsam religionem pertinent, unimode habeantur.

Secundum autem capitulum de prioribus decretum est, ut si quis priorum, quod absit contra religionem et propositum egerit, semel, bis et ter a fratribus privatim et in capitulo suo admonitus, si incorrectus permanserit, prior Carthusiæ ex communi concilio generalis capituli, aut eum, si fieri potest, corrigere, aut pro incorrigibili alium substituere habeat potestatem. Hoc idem de priore Carthusiæ et emendatione ipsius domus statutum est. Ipse vero supradictus incorrigibilis depositus, postea vel in eadem domo, si tamen cum pace domus ipsius fieri possit, permaneat, vel ad aliam ipsius propositi domum, in qua jussus fuerit, transire non distet. Prior autem qui substituendus in illa domo fuerit, secundum præscriptas institutiones de fratribus ejusdem domus, si tamen rationabiliter fieri possit, assumetur. Sin autem, juxta considerationem communis capituli de aliqua aliarum domorum, excepta Carthusiensi domo, prior desolatis fratribus detur. Id quoque de electione prioris post obitum sui antecessoris fieri decretum est.

Tertium quoque capitulum continet, ut si prior vel fratres cujuslibet domus hujus propositi, propria voluntate sua domum ipsam ad alterius propositi religionem, quod absit transferre voluerint, eis sicut jure perpetuo huic proposito confederatis nullatenus liceat.

Quartum proinde capitulum est statutum, ut nulla domus nova hujus propositi, sine assensu communis capituli exstruatur, et institutiones dari a nullo priorum præsumatur.

In quinto autem capitulo continetur, quod si domui Carthusiæ, quæ aliarum mater est et nutrix, hæc necessitas ingruerit, ut de alia aliqua quam de sua domo sibi priorem asciscat, quamlibet personam, exceptis domorum prioribus, de domo qualibet hujus propositi sibi assumat.

Sextum deinde capitulum hujusce continentiam habet, ut si alicui domorum jam sæpe dicti propositi causa intercesserit de qua ad præsens tractare necessarium sit, prior Carthusiæ statim ad præfatam causam tractandam, tot ad se convocet priores, si per se facere non poterit, quot ad eam definiendam sibi sufficientes esse videantur. Horum autem definitio haud secus quam universalis capituli rata habeatur.

Septimum denum capitulum de his habetur, ut neque priori Carthusiæ, neque cæteris quibuslibet

prioribus his omnibus que vel ad divinum officium, A diderunt, et hujus sancte obedientie jugum suave, vel ad ceteras quaslibet hujus religionis institutiones pertinent, sine communi consilio generalis capituli demere aliquid, vel addere licitum sit. Commune autem, sive universale capitulum vocamus eos qui convocati convenerunt. Ut igitur hæc omnia instituta, quæ ad sanctæ hujus religionis firmitatem, atque indeficientem stabilitatem pertinent, a sanctis viris nulliter inventa et saluberrime considerata, perpetuum habeant perseverantiam, cuncti priores humilitatis vestigia sectantes, sese huic sanctæ disciplinæ et perseveranti correctioni cum omni devotione sub-

IP.

ITEM CAPITULA ALTERIUS CONVENTUS.

(Ex eodem ms.)

1. Capitulum primum continet, quod passiones B Domini, sicut cætera evangelia, cantentur.
2. Secundum capitulum habet quod, quando Nativitas Domini quarta feria venerit, sequenti Dominica responsorium sicut in die Nativitatis Domini cantetur. In missa, *Puer natus est nobis*. Oratio, *Concede, quæsumus, omnipotens Deus, ut nos Unigeniti*. Epistola, *Apparuit benignitas*. Evangelium, *In principio*, etc., sicut in Dominicali Nativitatis.
3. Tertium capitulum est, quod in ea Dominica, in qua est evangelium *Erat Joseph*, cantetur antiphona *Erat Joseph* in Sabbato ad Vesperas, eademque repetatur ad *Benedictus*. Idemque contigit in Dominica post Ascensionem, ut videlicet antiphona de evangelio, et ad Vesperas in Sabbato, et ad *Benedictus*, cantetur.
4. Quartum capitulum est, quod sexta Domicalia post Epiphaniam, quæ præcedit Septuagesimam, cantetur evangelium, *Constitetur tibi, Domine pater cæli et terræ*, et antiphonæ ex eodem evangelio, *Tollite jugum meum super vos ad Benedictus, Jugum enim meum ad Magnificat*.
5. Quintum capitulum est, quod repetitio responsorii, *Ego dixi, Domine, sit, Sena animam meam*, B *quia peccavi tibi*, eademque repetatur post *Gloria*.
6. Sextum capitulum est, ut illa quæ emendata sunt in psalterio, emendentur in responsorio, verbi gratia: *Si mei non fuerint dominati, Ipse liberavit me, et Exaltabo mans misericordiam, et in generatione et generationem*.
7. Septimum capitulum est, ut post *Venite*, cantetur *Eternæ rerum Conditor*. Ad Laudes, *Splendor paternalis gloriæ*. Ad Vesperas, *Deus Creator*, etc. Ad Completorium, *Christe, qui lux es*.
8. Octavum capitulum est, ut ab octavis Pentecostes, usque ad Adventum Domini omnibus seralibus diebus, exceptis festis, Dominicales orationes dicantur ad Vesperas et ad Laudes.
9. Nonum capitulum est, ut in responsorio unius C martyris in tertio nocturno dicatur versiculus, *Lætabitur justus in Domino*.
10. Decimum capitulum est, ut in festo sancti Andreæ, si in Adventu contingat, semel tantum comedatur, sed nihilominus ad collationem veniatur.
11. Statutum est etiam ut pro charis in conventu aliquid facere, in ordinatione prioris et sui capituli arbitrio consistat.

III.

ALIA STATUTA.

(Ex eodem ms.)

1. Statutum in Carthusiensi capitulo, ut in claustro D post nonam secundum arbitrium prioris pro sermone solito lectio habeatur.
2. Deinde decretum est, ut quomodo de equitatione fratrum cæterarum domorum statutum fuerat, sic et in Carthusiensi servetur, ita dumtaxat ut, cum ad capitulum venerint, vel per capitulum aliqui pro aliquo negotio missi fuerint, liceat eisdem domibus, unde fratres mittentur, prout necessitas postulaverit, solito more fratrem equitando foras mittere.
3. Item communi assensu decrevimus, quatenus pro domno P. Cluniacensi abbate, quando eum obire D contigerit, in cunctis nostri ordinis domibus, excepto anniversario, et quod in martyrologio non scribatur, idem ac per officium fiat quod pro priore vel professo fieri consuevit. Præ cæteris vero totius ordinis Cluniacensis defunctis, præter privatas orationes, semel in anno generale officium, tam de missa quam de agenda in conventu, celebrabitur. A singulis quoque sacerdotibus nram psalterium, a laicis 300 Dominicæ orationes persolvantur. Hoc vero obsequium singulis annis ab ipso capitulo usque ad Nativitatem Domini expleri injungimus. Pro domno vero Ainrico Wintoniensi episcopo, necnon pro prefati

abbatis successoribus, post obitum ipsorum, generale capituli deferatur, ejusque iudicio terminetur.

4. Rursum sancitum est, ut si domus, aut quilibet persona nostri ordinis a Romana curia per se, vel per aliam litteras contra iustitiam communis capituli postulaverit, a societate universi ordinis separator, nisi per idem commune capitulum reconcilietur.

5. Præterea stabilitum est, ut, quia certus est numerus habitatorum locorum nostrorum, certus etiam in animalibus et mercenariis haberetur et modus. Propter modestam igitur unitatem ubique servandam, statutum est, ut nulla ordinis nostri domus ultra 25 mercenarios nec ultra 1200 tam oves quam capras, exceptis hircis, nec ultra 12 canes, nec ultra 52 boves, ac 20 vitulos, nec ultra 6 sagmarios ulterius habeat.

6. De submovendis quoque ac substituendis prioribus, hoc etiam iudicavimus esse servandum, ut nulli ordinis nostri congregationi viventem priorem liceat ab officio suo amovere, nisi ex consensu communis capituli, neque ipsi capitulo liceat ejusdem aggregationis, fratribus inconsultis ac nolentibus, absque culpa condigna, priorem dare vel auferre. Si vero a fratribus cujuslibet domus erga priorem suum pro suis excessibus, quæstio suborta fuerit, idemque prior ab eisdem sæpius admonitus, seipsum emendare noluerit, causa ipsa ad consilium communis

7. Dictum est etiam, ut nulla omnino domus pro suo, aut alieno negotio, ad personam domni papæ scribere præsumat, sine consilio communis capituli

8. Item statutum est, ut si quilibet prior, vel pease, vel per subjectum suum instituta capituli violare præsumperit, postquam transgressio manifesta fuerit, in conspectu totius capituli culpam professus extra capitulum egrediatur, nudatus pedes, vestibus pro consuetudine detractis, manu virgas portans ante conventum pro suscipienda disciplina humiliter revertatur. Ipse quoque in domo sua, suis subjectis pro simili culpa similem imponat disciplinam.

9. Decretum est etiam, ut si quis præscriptum animalium numerum excesserit, ex decreto capituli, quod super fuerit, pauperibus erogetur.

10. Præterea institutum est, ut monachorum vestimenta a semipede terram non tanguant, laicorum quoque fratrum vestes ultra ora calciamentorum non descendant.

11. Etiam hoc statuimus, ut de Cisterciensium, sive præmonstrati congregationibus propter ipsorum reverentiam et pacem, nulla ulterius persona in nostrum ordinem suscipiatur. Quod institutum si quis nostrorum transgressus fuerit, etiam professum expellere cogatur, et a toto ordine separare.

IV.

ANTIQUA STATUTA ORDINIS CARTHUSIENSIS DE SACRIS RITIBUS.

(Ex ms. Colbert. 3808.)

1. In omni missa de vivis quæ voluitur celebranda, per singulos dicitur: *Omnipotens sempiternus Deus qui vivorum.*

2. Declaramus quod missa benefactorum nunquam debet reddi in festis XII lectionum, etiam tricenario corrente, si tamen alia vacaverit in qua possit reddi.

3. Quacunquē die contingant octavæ Apparitionis, si aliter dici non possit responsorium *Ne in ira*, ipsæ octavæ sicut in Sabbato.

4. Declaramus quod missa Dominicalis non impediatur propter missam anniversarii; sed tunc dicatur missa anniversarii privatim, et missa Dominicalis in conventu, nisi alia dies vacet in ipsa hebdomada, in qua dici possit missa dominicalis.

5. Cum dominus noster summus pontifex ordinaverit, et districtè præcepit in virtute sanctæ obedientiæ solemniter celebrari ab omnibus festum Corporis Christi, nos ob Dei et sancti præcepti reverentiam ordinamus, et eodem modo quo in decretali præcipitur, præcipimus, ut festum fiat in nostro ordine, et tam in officiis, quam in missis aliis cum candelis solemniter celebretur, scilicet feria v post octavam Pentecostes. Et sicut octavæ de prædicto

festo, eo ritu et ea solemnitate, quibus octavæ Assumptionis B. Mariæ celebrantur.

6. Præcipimus et monemus omnes priores et conventus nostri ordinis, ut quolibet anno non omittant facere tricenarium olim concessum domino Amblardo episcopo Mauriennensi.

7. Declaramus quod quando vigilia Natalis Domini accedit in die Dominico, responsoria mutuata, scilicet *Eccē dies veniunt*, et *Ave, Maria*, debent dici.

8. Declaratur quod in die Exaltationis sanctæ Crucis possit fieri dormitio secundum antiqua statuta.

9. Ordinamus quod de cætero pax sumatur in ecclesia in tabula, in qua sit depicta imago Christi crucifixi.

10. Omni tempore in elevatione corporis Christi in missis conventualibus cereus accendatur, excepto tempore interdicti et cessationis a divinis.

11. Declaramus quod secundum privilegia nostra et statuta, et secundum decretalem positam in titulo de privilegiis in secundo libro in fine dictæ decretalis, possumus ministrare ecclesiastica sacramenta servitoribus nostris domesticis.

12. Declaramus quod priores et vicarii monialium, si contingeret eos mori in domibus quibus præsent

non amittant associationes domorum propriarum, A Paulus, Andreas, Jacobus, et Joannes, Zebedæi, Phil-
nisi in domibus in quibus sunt priores vel vicarii
fecerint professionem.

13. Quando festum Annuntiationis celebratur
infra octavas Paschæ, in primis vesperis dicantur
filii psalmi, qui dicuntur infra dictas octavas, scilicet
Dixit Dominus.

14. Declaramus quod secunda missa Nativitatis
Domini celebretur; et si non apparuerit aurora,
redeant monachi ad cellas antequam missa cele-
bretur.

15. Inhibemus quod cum cucullis de tela factis
amplius non serviatur in conventu, nec etiam in
privato.

16. Priores vel monachi nostri ordinis, vel con-
versi de cætero non eant ad sepulturas, nisi forte B
principum et magnorum prælatorum, vel patris et
matris eorum de ordine, si sepelirentur infra ter-
minos domorum suarum.

17. Statutum factum de præsentia episcoporum,
quod priores dimittant sedes suas in ecclesia ipsis
episcopis præsentibus, intelligitur quando sunt præ-
sentes in ecclesia.

18. Ordinamus ut jejunia quarti temporis in Se-
ptembri in qualibet domo nostri ordinis secundum
consuetudinem suæ diocesis celebrentur.

19. Ordinamus quod si contingat evenire festum
trium lectionum habens officium missæ proprium,
feria iv capituli generalis dicatur missa festi, missa
vero *Salus populi* privatim ab aliquo persolvatur.

20. Secundum consuetudinem domus Carthusiæ
antiphonæ resumentur, scilicet in voce in qua psal-
modia est finita.

21. Criminosi reconciliati ordini spirituale bene-
ficcium habeant, juxta gradum ad quem fuerunt re-
stituti.

22. Ordinamus quod quando plura tricenarij erunt
inchoanda, incepto primo tricenario a priore vel ab
antiquiori, cætera incipiantur ab eis, quibus missa
tricenarij jam incepti contigerit celebranda.

23. Præcipitur ut districtius et efficacius potest
ferri, omnibus personis ordinis ut nullo modo, quo-
vis colore, per se vel alium, directe vel indirecte
factis, verbis, vel litteris aliquam personam, cujus-
cunque conditionis existat, inducat ad petendum ab
ordine aliquod beneficium spirituale præter recom-
mendationem generalem, quæ precibus ordinis fieri
consuevit, nec leviter concedant anniversarium in
dominiis suis, nec ullo modo pro temporalibus ad
spiritualia se obligent, nisi prout licite fieri poterit,
juxta consilium peritorum.

24. Ordinamus quod de cætero, propter præcep-
tum Ecclesiæ, quod per omnes domos ordinis in
festis duodecim apostolorum semel in anno, evange-
listarum et quatuor doctorum olim non fecimus festum
capituli; fiat festum capituli quantum ad monachos, et
conversi in prædictis festis in operibus occupati, non
cessent ab eis, nec propter capitulum ad domum supe-
riorem ascendant. Nomina apostolorum sunt Petrus,

Paulus, Andreas, Jacobus, et Joannes, Zebedæi, Phi-
lippus, Thomas, Bartholomæus, Matthæus, Jacobus
Alphæi, Simon, Judas et Mathias.

25. Ut uniformitas, sicut in statutis continetur, in
divino servitio servetur in ordine, procurent omnes
priores et vicarii habere legendam quæ legitur in
Carthusia in octavis et per octavas eucharistiæ,
cujus legendæ copia in Carthusia poterit reperiri.

26. Priori et conventui Liminati, et aliis quibus
placuerit conceditur, ut festum Conceptionis B. vir-
ginis Mariæ possint solemniter celebrare, et fiat offi-
cium sicut in Nativitate, in nomen *Conceptionis* no-
mine *Nativitatis* commutato.

27. Conceditur domui Carthusiæ, ut possit facere
festum capituli de domno Ugone Lincolnienſi epi-
scopo, qui fuit monachus Carthusiæ.

28. Tempore paschali dicatur evangelium *Ego sum
vitis vera* in festo B. Ambrosii et B. Ugonis, si in
dicto tempore dicta festa contigerit celebrari.

29. Mouvemus ut in omnibus domibus conversorum
a domibus superioribus separatis, quibus est capella;
cessante justo impedimento, celebretur missa a
priore vel procuratore, bis vel ter ad minus. . . . Si
vero prior in præmissis defecerit explendis, clamet
culpam suam in capitulo proximo.

30. Tricenarium, quod concessum est domino Am-
blardo annis singulis persolvendum, circa festum S.
Marci evangelistæ debite persolvatur, sicut fit Car-
thusiæ, videlicet ut pro ipso et suis parentibus di-
catur prima oratio *Inclina* . . . *famulorum et famularum*;
deinde consueta.

31. Licet statutum sit quod super annum dicantur
sub certo numero centum breves, et non debeat
omitti, nec de cætero omitatur antiqua consuetudo
in statutis contenta de mittendo et nuntiando per
domos ordinis breves obeuntium personarum, ut pro
eis dicatur oratio specialis, et consequenter pro
aliis dicatur generalis, videlicet pro uno singularis,
et pro pluribus singularis, sicut habetur in sta-
tutis.

32. Ordinationem olim factam admonendo quate-
nus omni die dicatur missa B. Mariæ post missam
conventualem, alio impedimento cessante, sicut fit
Carthusiæ, approbamus, et ut præmissum est, fiat.
D Item ordinamus et volumus quod dicatur.

33. Declaramus quod in domibus monialium et
monachorum, quibus non sunt tot sacerdotes quot
missas debitas, etiamsi ultra illam qua debeantur
hebdomadam differantur, reddere non sufficiunt; pro
qualibet missa debita, quæ solvi non poterit, psalmi
quinquaginta dicantur, juxta ordinationem et dispo-
sitionem prioris vel vicarii.

34. Consuetudinem domorum ordinis, in quibus
singulis diebus missa de B. Maria virgine dicitur,
tanquam sanctam et laudabilem approbamus et con-
firmamus, et admonentes in Domino nonnullos prio-
res et monachos ordinis præfatæ consuetudini con-
trarios, quod ad honorem Dei et B. Virginis dictam
consuetudinem devotionis specialis intuitu imitemur.

35. Quia per Dei gratiam numerus personarum A augmentatur et domorum, consequenter breviter ordinamus, quod a capitulo generali usque ad instantem Nativitatem Domini omni anno breves 50, et a Nativitate usque ad capitulum sequens totidem dici possint, brevibus aliis qui super annum mittuntur in hoc numero computatis : ita tamen quod duo breves in hebdomada persolvantur.

36. Novam constitutionem de monachis semel in mense communicandis per sedem apostolicam specialiter editam, causa devotionis extendi volumus ad nostros, cum præ cæteris religiosi devotioni debeamus intendere : statuentes ut quilibet monachus non sacerdos, clericus, redditus apud nos in prima Dominica mensis cujuslibet, ad minus juxta tenorem prædictæ constitutionis cum debita præparatione B eucharistiæ recipiat sacramentum.

37. Monemus autem sacerdotes raro celebrantes, quod de cætero se præparent et disponant.

38. Propter officium benefactorum S. Stephani, Cluniacensis et capituli generalis, ne nimis differatur, concedit quod possit transferri anniversarium : alia non anniversaria quæ transferuntur, solvantur et reddantur quando et sicut in nostris constitutionibus continetur.

39. Quæstioni factæ de festo B. Antonii et ejus officio respondetur, et sicut fit in Carthusia, sermo in matutinis *Omne quod agimus*, etc., evangelium tam ad matutinas quam ad missam, *Si quis venit ad me*, etc., homilia B. Gregorii papæ, *Si consideremus*. Introitus missæ *Os justi*, et epistola *Iustum deduxit*.

40. Cum secundum statutum ordinis monachi non sacerdotes et moniales loco missæ tricenarii 50 psalmos dicere teneantur : similiter declaramus, quod in domibus monialium et monachorum, ubi non sunt

tot sacerdotes quot missas debitas, etiam si ultra illam qua debentur hebdomadam differantur, reddere non sufficiunt, pro qualibet missa, quæ solvi non potuit, psalmi 50 dicantur juxta ordinationem et dispositionem vicarii et rationis, non tamen propter hoc moniales omittant reddere pro brevi unum psalterium, sicut in novis statutis continetur.

41. Dominica infra octavas eucharistiæ dicitur titulus primæ lectionis *Ex dictis sanctorum*.

42. Ordinamus quod festum B. Hugonis episcopi Lincolniensis, quondam monachi Carthusiæ et prioris de *Vitam* cum candelis et capitulo per totum ordinem celebretur. Conversi ab operibus non cessent, nec habeant capitulum. In primis vesperis super psalmos debet dici antiphona prima de laudibus *Ecce sacerdos magnus*, et secundum responsorium, et missa sine symbolo.

43. Declaratur quod missa festi trium lectionum eveniens in die Cinerum et deinceps, propter missam jejunii non impeditur, sed ab hebdomadario est dicenda.

44. Item declaratur quod quando plures breves eveniunt in hebdomada, et missas reddi secundum antiqua statuta cum suis propriis orationibus, non obstante quod de duobus brevibus dicendis in hebdomada est statutum. Si tamen plures quam duo breves in hebdomada contigerint evenire, quot plus eventient, tot minus dicantur in hebdomada subsequenti.

45. In festo de Conceptione B. Mariæ dicatur loco C *Conceptionis, Sanctificationis*.

46. Declaramus quod quando occurrit anniversarium præsentis defuncti, dux agendæ eodem die debent dici, una videlicet anniversarii post vesperas in ecclesia, et alia more solito prope funus.

V.

STATUTA CAPITULI GENERALIS ORDINIS CARTHUSIENSIS EDITA ANNO 1261.

(Ex ms. Colbert. 3807.)

1. Anno Domini 1261, statutum est quod prior et procurator possunt dicere *Piacebo* et *Dirige* post nonam, quando sunt extra conventum, et infirmi similiter.

2. Item, quod domus Vallis Viridis possit scribere domino papæ pro sibi necessariis.

3. Item, conventus non comedat extra domos.

4. Recepti et recipiendi de ordine Minorum et Prædicatorum non possunt habere obedientias cum cura, sine dispensatione summi pontificis. Ipsi etiam qui professi fuerint in prædictis ordinibus vel in Cisterciensi, non possunt aliquas obedientias etiam sine cura habere in ordine nostro sine dispensatione capituli generalis.

5. Priores non dent vicariis generalem potestatem, nisi in casu evidentis necessitatis vel utilitatis.

6. Beneficia anniversariorum privatorum non fiant diebus secundum antiquam consuetudinem absti-

mentis deputatis; possunt tamen fieri in quibuslibet festis capituli, cujuslibet domus consuetudine non obstante. Illud etiam quod dabitur feria III, vel Sabato possit pro beneficio anniversarii computari, quidquid sit illud.

7. Statutum de faciendâ coquina per monachos semel in mense revocatur.

8. Nullus appellet nisi ad capitulum generale vel ad priorem Carthusiæ, aliter appellans ordinem amittat. Si autem judicio capituli pronuntiatum fuerit ipsam appellationem injustam fuisse, is qui sic appellavit juxta modum culpæ graviter puniatur.

9. Nullus appellet, et correctionem nisi gravem et manifestam contineret iniquitatem. Appellationem autem quacunque ex causâ emissam non prosequatur in propria persona, sed per nuntium et litteras, et priores teneantur in hoc casu ministrare subditis suis nuntium et expensas.

10. Conversi et redditu teneantur ostendere et ex-

ponere voluntati prioris, vel etiam procuratoris quidquid habent in cellis vel alibi, quotiescunque ab ipsis super hoc fuerint requisiti, ne sententiam excommunicationis contra proprietarios latam incurrant.

41. Quando aliquis monachus de ordine Cisterciensi vel Nigrorum apud nos facit professionem, non benedicitur, si in suo ordine fuerit benedictus. Cætera tamen facit, videlicet versum *Suscipe me, Domine*, orari pro se postulat, professionem legit et communicat.

42. Si aliquis infirmetur infra terminos nostros tam graviter, quod non posset intrare terminos pedes vel eques, non potest recipi vel indui ordinate.

43. Novitii non faciant professionem nisi proprio priore præsentem, vel alio de ordine nostro per voluntatem ejus, si præsens non possit esse.

44. Cuilibet statuum nostri ordinis, scilicet monachorum, conversorum et redditorum, loco trium utilium possunt addi tres utiles.

45. Nullus præsumat proponere aliquid ad statuendum, per quod antiquus rigor ordinis minuatur, quicumque vero hoc fecerit, et monitus a priore Carthusiæ vel a definitioribus cessare noluerit, in eo facto ordine sit privatus.

46. Visitationes domorum Cataloniae, Angliæ et Sclavoniae et S. Bartholomæi et cæterarum domorum multum remolarum a Carthusia non fiant nisi anno bissextili, nisi capitulo vel priori Carthusiæ videretur quandoque aliter faciendum.

47. Quicumque de incontinentia indicibili convictus fuerint vel confessi, perpetuo carceri mancipentur sine spe deliberationis.

48. Singulæ domus nostri ordinis carcerem sufficientem habeant, in quo ad agenda poenitentiam, recludantur criminosi, et omnis qui minatur mortem vel ignem, donec de ipsis per capitulum aliter ordinetur. Ad incarcerationes vero prædictos criminosos teneantur subditi suis prioribus vel vicariis, aut visitatoribus obedire.

49. Prior Carthusiæ possit reconciliare ordini quoscunque criminosos, servata ordinis disciplina, propter cavendum scandalum et periculum animarum, et etiam prior proprius ipsorum criminosorum in articulo mortis.

20. Fugitivi reperti absque litteris prioris Carthusiæ vel priorum suorum, per quoscunque priores ordinis licite possunt capi.

21. Diffinitores fugitivorum non se debent intrmittere de reconciliatione vel disciplina fugitivorum, qui causa reconciliationis veniunt ad capitulum, sed diffinitores capituli generalis.

22. Capitulum generale potest ex plenitudine potestatis quamcunque ordinis personam collocare ex causa rationabili in quacunque domo ordinis ad professionem etiam faciendam.

23. Si quis semel professus fuerit in aliqua domo ordinis, et iterum profiteatur in alia, suffleat ei ad

A professionem, ut promittat priori obedientiam in conventu.

24. In octava Nativitatis Domini dicitur præfatio de nativitate, et *Communicantes*, et *Hanc igitur*.

25. Quando Apparitio Domini in dominica contingit, fit commemoratio de dominica, et sunt antiphonæ *Cum factus esses*, etc.

26. Post lectiones de prophetis, cum terminantur cum *Explicit*, dicitur: *Tu autem, Domine*.

27. In festo inventionis S. Stephani dicuntur antiphonæ et responsoria, sicut in octava natalis ejusdem.

28. feria iv et vi jejuniorum quadragesimalium, post alias orationes dicitur oratio, *Omnipotens, qui visoriam*.

B 29. In missis defunctorum, in quibus ex ordine debet dici tractus *De profundis*, dicatur introitus, *Requiem æternam*.

30. Quilibet hebdomada totius anni dicuntur duo breves, et non plures usque ad capitulum generale, nisi in una hebdomada plures personæ in aliqua domo decederent, vel alia subesset aliqua iusta causa. Nam post capitulum generale dicuntur plures, si non sufficerent antedicti.

31. Priores non teneantur sequi consilium conversorum in receptione aliorum, nisi viderint expedire.

32. Conversi et redditi communicare debent in die professionis suæ.

C 33. Hospitantes in domo de Plantatis nihil ibidem, præter ea quæ per illos de S. Roberto promissa sunt, requirant.

34. In stando in ecclesia superiori conversi et redditi debent monachos imitari.

35. Laicorum numerus, quos conversos vocamus, tresdecim est statutus, et redditorum duo possunt esse clerici, et intrare chorum monachorum, etiam sine cappa, et officium monachorum præter missas facere, capitulo interesse, et in refectorio monachorum comedere, cum a prioribus eorum, ut in prædictis, gratia eis fiat.

36. Redditi laici comedant in refectorio cum conversis, tempore quo comedent ipsi redditi in domo superiori.

D 37. Nulla monialis possit eligi de cætero in priorissam, nisi triginta annos ætatis habeat. In qualibet domo monialium priorissa promittat obedientiam vicario, et moniales tantummodo priorissæ. Monachi vero qui sunt in aliqua domo monialium, cappellani atque conversi et redditi promittant obedientiam vicario tantum.

38. Capellani et clerici et redditi cum monachis vel monialibus conversantes, teneant ordinem in jejniis sicut moniales et monachi supra dicti.

39. Declaramus quod ordinem tenere est feria iv et v esse contentum pane et vino et coquina; feria iii et Sabbato, pane, vino et coquina sine pittantia; feria vi, pane et aqua; festis capituli et feria v, sicut et alii ex debito.

40. Quam cito *Sanctus* incipitur, capitulum induitur.
41. In pluribus tricenariis simul inchoandis, quilibet suam habet missam et propriam orationem, et postea addentur simul in oratione plurali.
42. Tapetia universa et quarrelli picturati vel curiosi de cellis amoveantur.
43. Picturæ curiosæ de ecclesiis et hospitibus deleantur.
44. Statutum est ne aliquis de ordine nostro possit præfisci in priorem de cætero, quoad usque a tempore professionis per duos annos laudabiliter in ordine nostro fuerit conversatus.
45. Novitii qui veniunt ad ordinem nostrum sibi provi leant de vestibus, si habeant uide.
46. Sacerdos qui non potest celebrare missam, in conventu inutilis reputatur.
47. Clericum redditum priores recipiant, consultis monachis.
48. Statutum quod termini deinceps per duos priores limitati more solito et scripti ad sequens capitulum apportentur, et ibi rationabiliter examinati per omnes diffinitores confirmantur, et sigillantur, et extunc habeant roboris firmitatem, approbatur et confirmatur.
49. Si contigerit mori equitaturam visitando, emendationes quindecim librarum non excedant; si minus valet, emendatio minuetur.
50. Nulla domus habeat colloquium præter festum XII lectionum.
51. Hortamur et volumus quod priores quorum conventus propter paupertatem dividuntur, nullos novicios interim recipiant absque licentia prioris Carthusiæ vel capituli generalis.
52. Monitio sit effectiosa et districta, ut nullus prior vel alia persona ordinis libros vel quæcumque alia obstinate sibi appropriet per usum fractam sibi concessum.
53. Qui reconciliatus fuerit ordini, licet alibi obierit, et sepultus fuerit, non caret beneficio ordinis.
54. Procuratores ordinis in domo superiori sine licentia speciali nihil debent dare vel possunt, nisi manifeste eis conceditur in statutis.
55. Illi qui volunt ostium chori aperire, in elevatione habeant fracticum ostium, quod aperiatur tantum in elevatione, et postea claudatur.
56. Cum communitas præferenda sit proprietati, nemo de cætero suadeat, consulat vel procuret cleemosynas assignari ad pittantiam, infirmariam vel sacristiam vel aliquid tale.
57. Monemus ne portetur potus a monachis foris, nec super hoc credatur prioribus vel hospitibus adventitiis, et patres domorum, quantum possunt, discussent.
58. Ordinamus præcise, et irrevocabiliter volumus observari, quod conversi et redditus, qui de cætero ad dominos sæculares recurrent, conquerendo et denuntiando per se vel per alium de ordinationibus seu correctionibus, domum suam perpetuo amittant, monachi vero voce careant in æternum.
59. Si quis voluerit exire ordinem, vel alium exire sollicitaverit, per visitatores perpetuo voce privetur.
60. Præcipimus ut cum duo in cella fuerint, primo ostio penitus aperto, secundum ostium nullatenus obseretur.
61. Ordinamus et volumus quod redditus clerici in illis casibus, in quibus conversi amittunt barbam et cellam, ex nunc puniantur sic, quod nunquam portent cappam nisi grisam, et capitia habeant ad modum novitiorum, diuidiam tortam panis monachorum cum pane familiæ tantummodo. Et idem dicimus de redditis laicis suo modo.
62. Ordinamus et volumus modis omnibus, quod quælibet domus custodiat deposita sub duabus vel tribus clavibus, quarum unam custodiat prior, aliam vel alias custodiant illi quibus prior duxerit committendum.
63. Associationem tricenarii faciendam statuimus primo anniversario post inchoationem tricenarii.
64. Non credimus clericos redditos teneri ad psalteria.
65. Sacerdos ad altare, quando se vertit ad populum, jungat manus, nec retorqueat ad pectus ad *Dominus vobiscum*.
66. Novitii conversi et redditus possunt mitti extra terminos pro utilitate domus suæ.
67. Conversi se vocent ad invicem fratres; qui contra fecerit, veniam accipiat.
68. Nec monachi, nec conversi præsumant de cætero sigilla servare, vel sculperere; sed qui habent, statim reddere teneantur.
69. Quoties aliquis constituitur novitius, novitiorum propter disciplinam ultimus intelligitur eorum quos invenerit, nisi aliud exprimatur.
70. Quando in festo Trinitatis commemorationem fieri contigerit, fiat de officio paschali.
71. Volumus et monemus ut visitatores vigilent et intendant, nec mittant hospites, ubi hospites tres sciverint esse.
72. Stola non cancellata, sed uniformiter deponitur.
73. Caveant visitatores, quantum poterunt, ne conversi et servientes sui culpas et modum visitationum domorum quas visitabunt, sciant, vel inquirent et revelent.
74. Qui voluerint de cætero aliqua proponere capitulo generali, proponant in scriptis sub brevibus verbis, et tradant lectori.
75. Capellani et clerici cum monachis et monialibus conversantes teneant ordinem sicut moniales et monachi in jejuniis. Beneficia temporalia habent sicut conversi, et spiritualia sicut monachi, et ad reddenda ea pro aliis sicut et ipsi teneantur.
76. Non detur pittantia monachis in cœna carnisprivii in refectorio, nec conversis in celis.
77. Fiat commemoratio in festo sanctæ Crucis, si

st in Dominica, primo de Dominica, post de octava A Mariæ, et post de martyribus.

78. Qui professionem fecerit in ordine nostro, et exierit, et postea redierit, non faciat iterum professionem, sed statim promittat obedientiam.

79. Monachi qui non sunt sacerdotes, dicant unum psalterium pro tricenario concessio illis qui non sunt de domo.

80. Sabbato jejuniorum, legat prior quintam lectionem, licet in mane celebraverit.

81. Ad preces priorum supervenientium, nisi ipsi presentibus, non detur monachis pittance diebus ab ordine concessis, nec exeant domum, causa spatianti.

82. Ordinatum est ut novitii, recitata lectione in capitulo, et propositis quæ proponenda sunt a priore, confestim a capitulo, et omnino de capitulo generali excludantur.

83. Oratio de vigilia S. Andreæ et festi S. Sylvestri bis continuatim dicantur.

84. Inobedientes scienter visitoribus, a suis prioribus absolvi non possunt.

85. Visitatores, ubi invenerint quod monachi extra clausuras domorum comedere consueverunt, consuetudinem reprehendant et castigent.

86. Non revelentur secreta ordinis.

87. Credit ordo, quod statutum Lugdunensis concilii non arceat nos ad inclinandum, quoties hoc nomen *Jesu* auditur; sed fiat sicut ante.

88. Aliqua monialis non mittatur de domo sua per visitatores, nisi pro nova plantula construenda, et tunc de licentia prioris Carthusiæ vel capituli generalis.

89. Monachi qui missi sunt, et qui mittentur de cætero ad domos ordinis ad professionem faciendam, illam faciant infra mensem.

90. Priores qui exonerantur de hospitibus, illis tenentur expensas necessarias ministrare.

91. Missa beneficiorum debet reddi in festo XII lectionum, etiam tricenario durante.

92. Quacunque die contingit octava Apparitionis, si aliter dici non possit responsorium *Domine, ne in terra*, etc., ipsæ octavæ fiant Sabbato præcedenti.

93. Ordinamus et volumus, ut præbendarii sæculares de cætero non recipiantur in ordine sine licentia capituli generalis vel prioris Carthusiæ super annum.

94. Omnes iudi manuales a personis ordinis evitentur.

95. Garciones non permittantur exire potestatem Carthusiæ, sedente capitulo generali, nec priores eorum dent eis pecuniam ad bibendum.

96. Ordinamus et volumus, quod si aliquæ personæ de ordine Mendicantium receptæ sunt, vel recipiantur (quod *vix* fiat) non possint habere obedientiam sine licentia capituli generalis.

97. Priori Vallis Viridis conceditur tertius clericus.

98. Inhibemus ne de cætero conversi v. redditi equitent in campis [f. in cappis] nigris.

99. Injungitur prioribus in virtute sanctæ obedientiæ et præcipitur ne præsumant dare parentibus vel cognatis sine consensu aliquid vel aliqua de bonis domus, unde domus gravelur.

100. Declaramus et volumus, quod de cætero nullus prior recipiat aliquam personam ad ordinem sine consensu et voluntate conventus sui vel majoris partis.

101. Ordinamus, quod redditi, tam clerici, quam laici teneantur ad silentium: aliquando ratione loci sicut in ecclesia et in refectorio, vel in mensa, vel in claustris; aliquando ratione personæ, sicut cum personis quæ tenentur ad silentium.

B 102. De festis SS. Benedicti, Hugonis, Ambrosii, quando paschali tempore evenierint, nihil immutatur, quin fiat sicut ante Pascha, quantum ad homelias et evangelia et epistolas, tam in missa quam in matutinis.

103. Visitatores non possint emittere hospites extra provinciam quam visitant, nisi mitterent in domum unde ultimo fuerint professi.

104. Statutum de velatione monialium, quæ officia habuerint et dimiserint, approbatur et confirmatur.

105. Injungimus visitoribus ordinis, quod non vereantur injungere prioribus quod petant misericordiam, quotiescunque rationabilem causam viderint apparere, et maxime illis quos in hoc viderint obstinatos.

C 106. Deliberatione provida statuendum, quod quicumque subditus monachus vel conversus seu redditus, commiserit crimen furti, seu alienationis, vel proprietatis ultra valorem trium solidorum, nec ipse priori suo saltem constitutis temporibus in statutis confessus fuerit, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat, et hanc sententiam denunciari annis singulis priores, vel ipsi absentibus vicarii in domibus suis in Dominica Ramis palmarum latam per capitulum generale; hoc addito quod priores possint absolvere sicut prius, et vicarii usque ad adventum prioris.

D 107. Statutum est ut quicumque conversus de cætero peccatum incontinentiæ commiserit, domum suam perpetuo amittat, et ad statum redditus, quoad victum et barbam reducantur, et cellam amittant sine spediensationis.

108. Similiter cellam amittit quicumque priorem suum diffamaverit, aut damnum domus procuraverit, sollicitando creditores ad recuperanda debita, vel exhortando aliquos ad capienda bona domus, vel alia damna inferendo.

109. Illud idem observetur in de furto et proprietate convictis.

110. Statutum factum circa victualia conversorum stet, de duobus... panum et pane avenæ, et de vino dando solummodo temporibus statutis, secundum formam in statutis, contentam firmiter observetur: ita quod, non obstantibus aliquibus con-

suetudinibus contrariis aliquarum domorum, prædictum statutum a modo teneatur; nisi priores, qualitate regionis et personarum et domorum considerata, duxerint cum eis misericorditer dispensandum. Si vero propter hoc vel aliud a laboribus se subtraxerint, aut minus fideliter laboraverint, aut... laborem fecerint, et hoc constiterit priori vel procuratori, et moniti se non correxerint, prior de conventus sui vel majoris partis consilio mittat eos ad priorem Carthusiæ alibi sustentandos.

111. Cum conversi et redditu recipiantur post salutem animarum præcipue pro labore, et nonnulli propria manu laborare recusent, statuimus, ut quicumque super hoc a priore vel procuratore reprehensi fuerint, et moniti non se emendaverint, vino et pittance priventur, quandiu priori videbitur, nisi eos evidens necessitas excusaret.

112. Conversi infra terminos domorum suarum non equitent, nisi ita essent debiles et infirmi, quod pedes ire non possent, nec extra, nisi secundum quod scriptum est in statutis.

113. Prior et procurator quotiescunque eis placuerit, vel saltem semel in mense cellas et officinas conversorum diligenter visitent, et inquirant, et ipsi conversi eis omnia exponere teneantur. Et si aliquis cibaria præter licita et debita in cella assuetus fuerit reponere et tenere, et monitus non se correxerit, cella perpetuo privetur. Et amodo seras clandestinas non habeant sub pœna contenta in statutis; in ostio vero anteriori seras possint habere, si priori videtur expedire, cujus clavem quotiescunque extra domum exierint tradant coquinario: quod qui non fecerint, sequenti die quo dabitur vinum et pittance, careant ipsi.

114. Exhortamur priores, ut in correctione conversorum sint pervigiles et intenti, et in receptione eorum non teneantur sequi consilium conversorum.

115. Ad statutum quod conversi se vocent ad invicem fratres, additur quod qui contra fecerit, in sequenti capitulo clamet culpam suam, et sine misericordia accipiat disciplinam.

116. Statuta de novo facta conversis immediate post sermonem legantur ab illo cui prior duxerit injungendum, quater in anno vel amplius, si priori videbitur.

117. Terræ inutiles, remotæ et steriles ad tempus possint dari in emphyteosim de consensu conventuum, secundum quod sibi videbitur faciendum. Si vero aliqui conversi prædicta impedire palam vel occulte tentaverint, ita quod possit probari, redditu efficiantur.

118. Ordinamus etiam quod prædicta statuta statim probentur et confirmantur.

119. De tribus vero personis, in quibus prior Carthusiæ poterat dispensare supra annum ultra numerum tresdecim conversorum, ulterius cum domibus quæ multum indigebant, ordinamus quod illæ tres personæ in redditu recipiantur, hoc adjecto quod si aliqua persona valde domibus necessaria et utilis appareret, quod prædictus prior inspecta qualitate personæ possit dispensare cum uno vel duobus de illis tribus, ut conversi efficiantur.

120. Volumus omnimodo quod prædicta statuta observentur et in sequenti capitulo confirmantur.

121. Quater in anno legantur hæc statuta conversis et redditu omnibus congregatis in capitulo ipsorum, videlicet in festo Purificationis, S. Joannis, et Assumptionis B. Mariæ.

NOTA. — Etsi hæc statuta annum 1261 præfixum habeant, non omnia tamen eo anno, sed aliqua subsequentibus annis edita esse oportet. Id patet ex statuto 87 in quo fit mentio decreti editi in concilio Lugdunensi.

VI.

STATUTA EDITA IN CAPITULO GENERALI ORDINIS CARTHUSIENSIS ANNO 1289.

1. Anno Domini 1289, de novo statuimus, quod quælibet domus ordinis possit habere duos clericos redditos, qui sint de numero VII redditorum.

2. Item pro personis in domibus associatis persolvant priores, sicut pro personis propriis, nisi mutua pactio aliud contineat.

3. Item de novo statuimus, ut deinceps termini per duos priores more solito limitati et scripti ad sequens capitulum apportentur, et ibi rationabiliter examinati per omnes diffinitores approbentur et sigillentur, et extunc habeant roboris firmitatem.

4. Item de novo statuimus quod priores et procuratores, qui reperti fuerint culpabiles negligentia vel alio modo de evasione incarcerationum, sequenti capitulo clamet culpam suam, etsi iudicio capituli

dignum fuerit, obedientis priventur; alii vero qui evasionis causam dederint, obedientias de cætero non habeant et locum subeant evadentes.

5. Item, de novo statuimus quod monachi conversi et redditu de incontinentia convicti et confessi, si contigerit aliquo tempore reconciliari eos ordini, nullo modo fiat id domibus in quibus convicti fuerint, nisi ad perpetuum carcerem, de quo si educerentur, nullo modo ibi remaneant, sed alibi collocentur sub debita disciplina.

6. Item, cum scandalum non modicum et inter magnos in terra ista ortum fuerit propter scyphos argenteos a quibusdam prioribus deportatos, iubemus districte ne de cætero extra domos per quem de ordine deportentur.

7. Item, de novo statuimus quod visitatores quos

obire contigerit intra domum aliquam ordinis, ibi A habeant monachatum; et si prope, tricenarium habeant in domo in qua sepeliantur.

8. Item, inhibemus ne quis per se impetret vel impetrari faciat a principibus vel aliis quibuscumque litteras rogatorias pro seipsis.

9. Item, associationem tricenarii faciendam statuimus primo anniversario post inceptionem tricenarii.

10. Item, ad quaedam proa prioris Vallis S. Petri respondetur, quod per modum statuti non fuit concessum quod prior Carthusiæ posset compellere per censuram ecclesiasticam domos quæ ei debeant, et ideo non oportet quod statutum revocetur, quia nullum.

11. Item, comus Belli Larici vocatur de cætera Bellus Locus.

VII.

STATUTA EDITA ANNO 1290.

1. Anno Domini 1290 statutum de duobus clericis habendis approbatur, et de comedendo in refectorio cum monachis.

2. Item, si cathedra S. Petri accidit in quadragesima, missa ejus dicetur in mane, nisi acciderit in Sabbato vel Dominica.

3. Item, quicumque causam evasionis dederint incarceratis, obedientias amittant, et locum subeant evadentis quandiu placuerit capitulo generali.

4. Item, statutum quod monachi vel conversi aut redditu de incontinentia convicti, si contingat eam aliquo tempore reconciliari ordini, nullo modo hoc fiat in domibus principalibus, vel in quibus convicti fuerint, nisi ad perpetuum carcerem, etc., ut supra approbatur et confirmatur.

5. Item, statutum de brevi dando illis qui habent participationem confirmatur.

VIII.

STATUTA ANNI 1291.

1. Anno Domini 1291 concessa sunt auctoritate capituli generalis per diffinitores datos ab eodem super litem quæ erat in ordine, pro littera a domino Gregorio papa X impetrata, domno priori Carthusiæ qui nunc est, et illis omnibus qui pro tempore fuerint, hæc quæ sequuntur, videlicet omnimoda potestas in foro penitentiali audiendi confessiones priorum, et absolvendi eosdem qui ei voluerint confiteri. Item, quod possit facere misericordiam prioribus super annem eam potentibus, si ex juxta

causa vel utili eam viderit faciendam. Item, quod ubicumque in tractatibus ordinis duplicem vocem habeat ad rigorem ordinis observandum. Item, quod quilibet prior Carthusiæ semel in toto tempore suo tantum possit mittere duos ex monachis suis ad alias domos ipsius ordinis, cum pace tamen ipsorum et conventus dictæ domus, si contingeret quod aliqua bona persona veniret ad dictam domum Carthusiæ, nec possit ibi recipi propter multitudinem monachorum.

IX.

STATUTA NOVA CAPITULI GENERALIS.

1. Professio non sit a novitiis, nisi priore præsentente.

2. Recepti ad statutum terminum venientes, si prior absens fuerit et melius remotus, nihilominus a conventu induantur et incellantur.

3. Visitatio Scalæ Dei fiat anno bissextili.

4. Concessum est domibus Scalæ Dei, Angliæ, S. Bartholomæi, Hiberniæ, Sclavoniæ, quod vicarius cum antiquiore possit confirmare electionem prioris a conventu, si prior non fuerit in illis partibus, qui pro confirmanda electione possit vocari.

5. Injungitur prioribus, ut se defendant per privilegium indultum a præstatione decimarum.

6. Post completorium dicatur antiphona *Sancta Maria*, et oratio *Concede nos*.

(4) *Agenda* est officium defunctorum.

7. A quarto Nonas Novembris usque ad Septuagesimam, agendam (1) præter laudes in cella dicimus, post Nonam vel post vespas in festis XIII Lectionum; serialibus vero diebus post vespas dicimus propriam sive specialem cum tribus antiphonis, et IX lectionibus, quotidianam vero cum prima antiphona et tribus lectionibus. Et sciendum quod in prædicto tempore dicuntur tres primæ lectiones diebus dominicis, etc., per ordinem.

8. Prior Carthusiæ potest mutare visitatores ex causa.

9. Corpus Domini servetur in capella inferiori cum sera a quibuscumque placuerit, ita tamen quod renovetur in qualibet hebdomada, si commode fieri potest. Missa B. Mariæ in Sabbatis, in festis capituli et candelarum dicatur privata, exceptis diebus

Natalis Domini, Sabbato sancto, et quatuor festis A
B. Mariæ.

10. Vicarius dicat *Benedicite* etiam prioribus extraneis supervenientibus, absente priore.

11. Pro tricenario inchoando possit transferri anniversarium.

12. Agricultura non exerceatur in agris prioris.

13. Loco trium personarum inuitum possent recipi tres utiles, ita quod quilibet numerus non excedatur.

14. Novitii possunt celebrare missas privatas, et ad eas servire ad arbitrium prioris.

15. Nullus presumat contendere vel ludere palam vel privatim cum priore secundum regulam S. Benedicti.

16. Ca, titulum privatum compellat eum propter quem vocabitur ad solvendas expensas quæ sient in eo.

17. Pro sepultura redditorum laicorum non comeditur in refectorio, nec vigilatur a monachis, nisi eos obire contigerit in domo superiori.

18. Prior non cesset ab officio in festo Reliquiarum ecclesiæ inferioris propter fragilitatem (2), sicut nec in festo dedicationis ejusdem.

19. In festis Purificationis et Annuntiationis dicatur *Gloria in excelsis*, quodcumque contingat.

20. Sine consilio procuratoris, vicarii et sacristæ prior non possit mutuo dare ultra decem libras simul vel per partes.

21. Orationes in missis septenarium numerum non excedant, nisi necessitas orationum incumbat.

22. Dedicatio non mutetur nisi propter festum candelarum, et tunc cum tota solemnitate sua celebretur, et comeditur in refectorio: tamen possunt conversi et familia laborare.

23. Quando vigilia contingit die Dominico, fiat jejunium et commemoratio die Sabbati.

24. Infirmus in ecclesia sedeat in loco suo, vel stet si placuerit, nec transeat ad locum inferiorem.

25. Comedatur in refectorio in sepultura prælatorum.

26. Pro tricenario sive psalteris dicant clerici vel monachi non sacerdotes L psalmos et laici L *Pater noster*.

27. Clericus redditus quando sit monachus, in suo habitu cum cappa probetur.

28. Infra octavam Apparitionis, Ascensionis, et Assumptionis ac Nativitatis B. Mariæ dicatur seriale *Kyrie eleyson* sine *Gloria in excelsis*, nisi in Sabbato aut festo XII Lectionum.

29. Prior debet dicere primam missam tricennarii cujuslibet, si sit paratus, etiamsi sit hebdomadarius.

30. In festo reliquiarum et dedicationis inferius non frangatur jejunium. Item, propter hospites jejunium non frangatur.

31. Pro archiepiscopo vel episcopo dicatur oratio *Da nobis, Domine, ut animam famuli tui sacerdotis et pontificis, etc.*

32. Omnes monachi sepeliantur cum cilicio, tunica et cuculla et caligis et pedulibus.

33. Conversus aliquis non serviat ad missas.

34. Quando contigerit duo festa transferri, officium majoris festi fiat prima die, et aliud sequenti; et si contingat anniversarium die illa, non impediatur translatione.

35. Omnes qui minitantur mortem vel ignem, vel aliquid simile, cuicumque personæ ordinis, possint incarcerationi juxta arbitrium suorum.

36. Missa de Cathedra S. Petri in die Cinerum et post dicatur ab hebdomadario, nisi acciderit in Sabbato, vel Dominica, nec dicatur tractus in ea.

37. Si aliquis prior prioratui cedens non invenerit locum vacantem in domo sua, prior possit eum ponere in hospitio vel in cella, et alium de monachis removere de cella et in hospitio ponere, cum pace et cum bona voluntate monachi.

38. Quando Annuntiatio Dominica celebrabitur post Pascha, dicatur responsorium *Prope est Dominus, alleluia. Surrexit Dominus.*

39. Novitii excludantur a capitulo, si priori videntur.

40. Conversi se vocent fratres, qui contra fecerit, veniam accipiat.

41. Quotiescumque dicitur *In unitate Spiritus sancti Deus* in aliqua oratione, quando postea dicendum est *Deus in adjutorium, ad misericordiam Domini erigamur, cum In unitate, etc.*

42. Statutum est quod nullus appellet nisi ad capitulum generale, et appellans juste non possit excommunicari, et lata excommunicationis sententia contra juste appellantem non teneat; aliter appellans incarcerationi possit.

43. Noviter celebrantes non descendant a gradu altaris pro oblationibus recipiendis.

44. Convictus vel confessus de incontinentia qualicumque, si contingat illum reconciliari, nullo tempore possit eligi in priorem.

45. Clerici redditus gaudeant eodem privilegio quo conversi in victualibus, et comedendo in refectorio, et veniendo ad mandatum.

46. Festum B. Dionysii in domibus ordinis nostri in regno Franciæ possit cum capitulo celebrari.

D 47. Hæc dictio *Litium*, in plurali uniformiter pronuntietur per *t*.

48. Quando duo festa candelarum immediate succedant, vespere subsequenti festi a capitulo incipiant, exceptis illis de quibus expresse contrarium statutum est.

49. Declaratio quod a die Paschæ in officio B. Mariæ duplex *Alleluia* dicatur, approbatur, nisi in festo Annuntiationis quando fit post pascha, in quo dicitur responsorium *Prope est Dominus.*

50. Statutum de faciendis carceribus approbatur, quibus includantur falsarii, incendiarii, homicidæ, vel minantes mortem, vel ignem, et vagantes

(2) Id est illusionem nocturnam, pro qua veteres monachi solebant a celebratione abstinere.

per mundam, et cæteri de quibus scriptum est et A sequentem rasuram, præter abstinencias ab ordine statutum.

51. Post quinquagesimam usque ad Pascha pro nullo festo frangitur jejunium.

52. Statutum est quod priores non permittant monachos vel conversos seu redditos professos aliqua ex causa servare denarios, suis vel extraneis usibus appropriatos vel propriandos.

53. Statutum est quod qui leviter protulerint *Prius dimitterem ordinem*, sive æquipollentia verba, quam *facere* vel *obmittere hoc vel illud*; si prior fuerit, sit extra sedem suam in ecclesia per unum diem; si subjectus, recipiat in capitulo disciplinam pro qualibet vice.

54. Ex præcepto et decreto ordinis teneantur priores recipere et afferre tempore competenti capitulo generali vel priori Carthusiæ denuntiationes conventuum secundum ordinis instituta, alioquin se noverint puniendos.

55. Sententiæ excommunicationis quæ fertur in Ramis palmarum a priore, præsentibus monachis, conversis et redditis, in scriptis proferatur.

56. In missis ad *Gloria in excelsis* et ad *Credo* ad nomen Jesu modice inclinetur.

57. Pelliciosos vulpinos et de bestiolis silvestribus, et calceamenta curiosa et plicata reprobamus, et de cætero non habeantur.

58. In omni missa quæ de vivis volvitur celebranda, per singulos dicitur *Omnipotens qui virorum*.

59. Priores possunt dare potestatem vicariis absolvendi in absentia sua de quolibet peccato: ita tamen quod de mortali certo, quod absit, priori teneatur iterum confiteri.

60. Festum B. Magdalene cum candelis solemniter celebretur, non tamen dicatur *Credo*, nec communicet diaconus. In ipso festo propria oratio *Largire*, ad sextam vero *Deus qui nos annua*, ad nonam *Exaudi*.

61. Simples monachi vel clerici vel redditus nostri venientes ad capitulum, exeant de capitulo oblatibus petitionibus; nec redeant, nisi vocati quandiu habetur ibi tractatus. Conceditur omni priori Carthusiæ qui pro tempore fuerit, ut quilibet tempore suo tres monachos ordinis possit accipere de domibus ordinis cum pace personæ vocatæ, et ad professionem admittere in domo Carthusiæ. Cum tricenarium occurrit alteri tricenario sacerdotis, pro incipiendo dicatur *Da nobis*, et pro præcedenti *Deus cui proprium est... famuli et sacerdotis tui*. Deinde adducuntur in plurali numero, scilicet *Da nobis, Domine, ut animas*, etc.

62. Conversi qui contra formam ordinis inventi fuerunt se cum novacula rasisse grennones (3), secunda, quarta et sexta feria a vino absterneant usque ad aliam rasuram: priores vero et procuratores, qui hæc observari non fecerint, postquam sciverint, absterneant a vino semel in septimana, quousque ad

constitutas.

63. Instituta facta de numero conversorum reducto ad XIII confirmatur, hoc addito quod in magna necessitate prior Carthusiæ super annum vel capitulum generale cum domo indigente usque ad XVI poterit dispensare.

64. Quicumque celaverint visitatoribus ea quæ debent revelari eis, non possint a prioribus suis absolvi, nisi injuncta eis poenitentia septem absterneantur, diebus absterneantur deputatis, ultra absterneantur debitas, quam poenam caute et diligenter faciant observari.

65. Statutum quod priores qui reporti fuerint culpabiles negligentia vel alio modo de evasione in B carceratorum, in quibusdam confirmatur chartis. Post hoc verbum *incarceratorum* sequitur: obedientias amittant, et eidem poenæ subiaceant subditi, locumque subeant evadentis, quandiu videbitur capitulo generali. Sequenti capitulo clament culpam suam, et si iudicio capituli dignum fuerit, gravissime puniantur. Alii vero qui evasione causam dederint, obedientias de cætero non habeant, et locum subeant evadentis, quandiu placuerit capitulo. Idem faciant et recipiant procuratores coram visitatoribus vel per eos, approbatur et confirmatur.

66. Statutum quod priores omnem subditum suum convictum vel confessum de quocunque crimine, quod secundum ordinis instituta consueverunt de ordine penitus expelli, teneant in carcere angusto C usque ad capitulum generale, vel visitatores generales, vel speciales, ut materia evagandi de cætero amputetur, approbatur et confirmatur, et ad hoc agendum subditi tenentur obedire.

67. Statutum quod monachi et conversi et redditi convicti de incontinentia, si contingat aliquo tempore eos reconciliari, nullo modo hoc fiat in domibus principalibus, vel in quibus convicti fuerint, nisi ad perpetuum carcerem de quo si educerentur, nullomodo ibi remaneant, sed alibi collocentur sub debita disciplina, approbatur et confirmatur.

68. Ordinatio quod clerici redditus non legant evangelium sine licentia priorum suorum, nec comedant in refectorio, nec intersint capitulo sine D mandato prædicto, approbatur et confirmatur.

69. Statutum quod moniales teneantur reddere breves ordinis atque missas, scilicet pro missa una psalterium unum, et nos faciamus pro eis secundum ordinis instituta, sicut pro aliis personis nostri ordinis, approbatur et confirmatur. Pro triceniariis solvant quælibet quinquaginta psalmos sicut monachi non sacerdotes.

70. Statutum quod conversæ monialium; quæ de cætero recipientur, non portent velum nigrum, et si aliqua monialis de cætero de incontinentia convicta fuerit, inter cæteras poenas velo careat nigro in per-

(3) Grenones seu graniones sunt ea barbæ pars quæ infra nares est.

petuum, sine spe aliqua rehabendi, approbatur et a scapulariis more monachorum, conversæ vero non, confirmatur.

71. Statutum quod moniales habeant vittas in

—
X.

STATUTA ANNI 1352.

1. Anno 1352. Qui non fecerint carcerem in domibus suis infra primorum visitorum adventum, in futuro capitulo generali clament culpas suas.

2. Festa apostolorum Petri et Pauli, Joannis, Jacobi ntriusque, Andreae, Philippi, Thomæ, Bartholomæi, Matthæi, Simonis et Judæ, et Mathiæ, quatuor evangelistarum, quatuorque doctorum, semel in anno cum capitulo celebrentur, nec ob hoc amplius solito cessent a negotiis, vel ascendant superius in operibus occupati.

3. Priores ordinis portent ubique fessos sutulares, cappas totaliter nigras; inter duo linteamina non jaceant, neque duo ministrent hospitibus, nec unquam deat ad mensam nisi duo fercula ad plus post coquinam.

4. Monachus a confirmatoribus eligatur, qui vadat

ad requirendum priorem electum exterius.

5. Quicumque indisciplinati vel contentiosa verba in colloquiis proferre fuerint assueti, ad priorum suorum arbitrium a colloquiis excludantur.

6. Nunquam vadat monachus deinceps ad generale capitulum cum priore.

7. Priores et vicarii dominarum legendam sibi procurent, quæ legitur in Carthusia in Octobri et per octavam Eucharistiæ.

8. Monachi vocati ad domos novas, ibidem statim profiteantur

9. Priores sibi ad invicem scribentes, dicant *Patri venerabili vel dilecto*.

10. Litteræ de vocandis monachis aliisve personis ordinis, ultra triennium nihil valent

ADDENDA

ANNO MCXXV

MAGISTER LAMBERTUS

CARTHUSIENSIS

DOMUS SQUILLACENSIS PRIOR

NOTITIA.

(MABILLON, *Annal. Bened.*, tom. VI, lib. LXXIII, n. 92, ex archivo Carthusiæ Majoris.)

In Calabria, cum in domo Squillacensi per annos fere septemdecim prioris seu magistri (sic enim tum vocabantur præpositi) munus recte gessisset Lanuinus, hoc anno (1119) decessisse memoratur. Beatus appellatur Lanuinus, cujus reliquiæ cum reliquiis S. Brunonis permixtim asservari dicuntur. Ejus successor a nonnullis ponitur magister Secherus, ab aliis Lambertus, qui primus statuta edidit tam pro anachoretis quam pro cœnobitis qui Mentauri haud longe a Squillaco in S. Stephani monasterio degebant.

MAGISTRI LAMBERTI STATUTA.

(MABILL., *ibid.*, tom. VI, app. p. 638.)

De anachoretis. Ut illi de cellis jejuniis continuum et continuum teneant silentium, sicut melius tenebatur in diebus magistri Brunonis.

Pro cœnobitis. In inferiori autem cœnobio consti-

tatum est silentium teneri, sicut in regularibus tenetur monasteriis in Quadragesima, videlicet secunda, quarta et sexta feria.

Item pro anachoretis. Si in Adventu Domini dies